

Naročnina:

mesečno . . . . . 3 Din
 četrtletno . . . . . 9 »
 polletno . . . . . 15 »
 letno . . . . . 30 »

Proletarski tisk je eno izmed naših orožij. Kdor podpira naš tisk, prispeva k zmagi proletariata. Ne zedinjenje v besedah, nego zedinjenje v resnici privede proletariata do njegove politične veljave in moči.

Mir med nami proletarci! Vojna kapitalizmu!

GLASILO DELAVCEV IN KMETOV.

Izhaja dvakrat na mesec

Posamezna številka 1-50 Din

Uredništvo in upravništvo:
 Ljubljana. — Začasno se naj pošiljajo vsi dopisi, rokopisi in naročila na naslov: **Habe Anton, Ljubljana, Kongresni trg št. 15.**

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštne proste.

V Vaših rokah, proletarci, je Vaša moč. — Združite to moč!

Leto I.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1926.

Štev. 4.

Delavci!

Združena delavska strokovna zveza poziva vse člane, da proslavé obletnico strokovne internacionale na ta način, da vsak član dobi najmanj še enega člana, da sedanjih 10.000 članov v Sloveniji organizira drugih 10.000 delavcev! Delavci, gre za vaše želodce in družine! Odzovite se pozivu! V strokovne organizacije!

Delavke!

Protestna akcija stanovanjskih najemnikov.

V nedeljo, dne 10. oktobra se je vršil v Ljubljani velik protestni shod stanovanjskih najemnikov, ki sta ga sklicali Strokovna komisija in Društvo stanovanjskih najemnikov. Dvorana Mestnega doma je bila nabito polna. Razporejen je na shodu je bilo tako enodušno, kot že dolgo ne. Shodu je predsedoval s. Vrankar, član Strokovne komisije Kot prvi referent je nastopil s. Sedej, ki je orisal stanje najemnikov, ki je nastalo vsled stanovanjskega zakona. V ostrih besedah je grajal postopanje hišnih posestnikov in njihove profitorske načrte za slučaj ukinitve stanovanjskega zakona. Povdaril je potrebo zidave poslopj za državne urade in njihove uradnike, obdavljenje parcel in vloge občine pri rešitvi stanovanjske krize. Navedel je slučaje postopanja hišnih posestnikov, posebno je orisal potek III. kongresa »Svojine«, ki se je vršil v Ljubljani. H koncu svojega govora je pozivljaj navzoče, naj se strnejo v eno fronto v borbi za odpravo absolutne lastnine stanovanjskih hiš in k vedni pripravljenosti, da odbijemo vsak napad posestnikov na pravice najemnikov. — Živahno odobravanje je prekinjalo njegova izvajanja.

Kot drugi referent je nastopil s. Vencajz, ki je podal sliko novega stanovanjskega zakona, ter ostro nastopil proti poizkusu omejiti že itak okrnjene pravice najemnikov, nadalje je govorila sodružica Ajdiškova od delavskih žena, Bekš v imenu osrednjega društva državnih nastavljenec, Peterkovič in končno še s. Štukelj, ki je pozval deložirance na Sv. Petra trgu, naj gredo tudi ti pozdravit češke parlamentarce in jih informirajo o bednem položaju najemnikov.

Končno je bila sprejeta sledeča resolucija:

Z ozirom na dejstvo da osnutek novega stanovanjskega zakona ne podaja najemnikom nikake zaščite, temveč je le krinka za odpravo vsake zaščite

zahtevajo:

1. da se podaljša zaščita najemnikov najmanj do 31. decembra 1930 kakor so to izvršile druge moderne države, se odstrani iz zakona vse do-

ločbe, ki omejujejo zaščito ekonomsko slabih slojev, ki ne zasledujejo drugega nego popolno odpravo zaščite, in bi pri njih izvršbi v praksi morale izkazati zakonito nezaščitenost najemnikov.

2. da se ne vrše več nadaljne deložacije, predno občine ne preskrbe tem najemnikom drugih stanovanj, sedanje deložirance pa spravijo v najkrajšem času pod streho.

3. da zidajo država, občine in druge javne korporacije za svoje urade in nameščence uradov uradne in stanovanjske hiše.

4. da se prisili privatni kapital k zidanju stanovanjskih hiš, neoziraje se pri tem na politične stranke ali osebe.

5. da omeji hišnim lastnikom prilike za šikaniranje, ki jim jih nudi dosedanji stanovanjski zakon.

6. da se določi natančno višino najemnin, ki ne smejo v nobenem slučaju presežati petino zaslužka najemnika, upoštevajoč kakovost in velikost stanovanja in katere se ne sme določati v zvezi z zaslužkom drugih članov družine. Istotako se morajo maksimirati podnajemnine tako, da se podnajemniki ne bodo še dalje izkoriščali po najemnikih in hišnih lastnikih.

7. da se pri sporih, ki izvirajo iz zahteve pod 4 in 5, pritegne zaupnike najemnikov in hišnih lastnikov.

8. da se morajo k izdelovanju stanovanjskega zakona pritegniti najemniki in hišni lastniki; kajti brez sodelovanja zainteresiranih slojev in preko njih ima za posledico samo nestvor ne pa zakon.

9. da zavarovalni zavodi, kakor: Osrednji urad za zavarovanje delavcev in Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani uporabita gotov del kapitala za gradnjo stanovanjskih hiš.

10. da naj država tako posameznikom, kakor gradbenim zadrugam da cenen kredit, da pripomore k odpravi stanovanjske mizerije.

11. da se od l. 1926 novozgrajene eno in dvodružinske pritlične hiše oproste vseh davkov in doklad za dobo 20 let.

Isti dan se je vršil shod in demonstracija stanovanjskih najemnikov v Mariboru, v Zagrebu in Beogradu.

Ob obletnici strokovnega zedinjenja.

Pristaši in nasprotniki strokovne enotnosti. — Platforma večine CRSOJ-a za strokovno zedinjenje.

Po vzpodbudi pogajanj med Strokovno komisijo in zastopniki bivših neodvisnih strok. organizacij (Sedej, Makuc, Štukelj) v Sloveniji so se začela tudi v Beogradu maja meseca pogajanja za strokovno enotnost med bivšim Glavnim Radničkim Savezom (GRS) in Centralnim Radničkim Sindikalnim Odborom (CRSOJ). Pogajanja so trajala celih pet mesecev do kongresa ze-

dinjenja 10.—12. okt. v Beogradu in 25.—27. dec. v Ljubljani. Predstavniki GRS-a so stalno zahtevali od CRSOJ: da naj zedinjeno strokovno gibanje prizna in odobri politiko GRS-a, socialistične stranke, amsterdamske internacionale in naj vstopi v »antiboljševiško fronto«. Poslednjo zahtevo so GRS-ovci najprej opustili, ker so videli, da je »antiboljševiška fronta« stvar re-

akcionarne buržuazije, proti kateri se mora delavstvo boriti. Ali pri prvih treh zahtevah so še vedno vztrajali, predvsem so zahtevali, da zedinjeno strokovno gibanje ne sme biti strankarsko neodvisno, temveč spojeno s socialistično stranko Jugoslavije (SSJ). Ko je neki ultralevičar spravlil v glasilo CRSOJ, »Org. Radnik«, članek Losovskega, ki je odklanjal vsako strokovno zedinjenje — so GRS-ovci svojo zahtevo še bolj povdarili. Ultralevičarji in desničarji so hoteli na ta način strokovno zedinjenje preprediti. CRSOJ je tedaj znani Sima Marković razbil, kakor ima on tudi v prvi vrsti zaslugo, da se je razbil levičarski pokret tudi v Sloveniji. Večina CRSOJ je kljub vsem ultralevičarskim in desničarskim intrigam sklenila, da mora nadaljevati akcijo za strokovno zedinjenje do kraja. Zato je ta večina predložila znano **juljsko platformo** za strok. zedinjenje. Podpisali so jo sledeči člani večine CRSOJ in obenem člani skupine »Zedinjenje«. **Janko Petakovič, Stojan Stanković, Života Milojković, Milan Grojić, Dragutin Bukvić, Žika Cvetković** i. dr. Ta platforma je zahtevala predvsem sledeče:

1. »Med našimi centralami (GRS in CRSOJ) se morejo vršiti pogajanja le za **sodružno in iskreno zedinjenje**, a nikakor ne za **priključenje ali kapitulacijo** našega dela strokovnih organizacij« . . .

2. »Članek Losovskega v »Org. Radniku« je bil objavljen iz informativnih razlogov, kakor so bili in še bodo objavljeni tudi članki drugih svetovnih strokovnih teoretikov in praktikov.«

3. »Smatramo, da je zedinjenje naših strokovnih organizacij in to **akcijsko, organizacijsko in duhovno** v smislu razrednega boja mogoče edino-le na podlagi **popolne strankarske neodvisnosti in nevtralnosti**.«

Na poti k politični enotnosti.

»Delavska Politika« kot glasilo Socialistične stranke (SSJ) sprejema naš načrt za zedinjenje. Do uresničenja je gotovo še dolga pot, toda do cilja bomo prišli. Kakor z odkrito radostjo pozdravljamo pripravljenost SSJ za združevalno akcijo, se moramo na drugi strani čuditi, da »Enotnost« obžaluje ta prvi korak k politični konsolidaciji našega proletariata. Kajti samo ime »Enotnost« govori za — enotnost. In kako more potem »Enotnost« obžalovati prvi poskus, da pride poleg enotne strokovne tudi do enotne politične organizacije? Če bo »Enotnost« tako dvorezno nastopala, bo izgubila še ono kopico pristašev, ki jih ima. Ona se hoče izgovarjati, da bo politična zedinjevalna akcija potisnila v ozadje strokovno enotnost itd. Resnica je pa ravno obratna: **Politično zedinjenje bo utrdilo strokovno enotnost**, ker s političnim zedinjenjem bodo prišle strokovne organizacije iz križnega ognja raznih političnih frakcij in slepomišenj. Sam naravni tok dogodkov tira delavstvo v enotno politično smer. Kajti to razmerje — da je proletariatski strokovno enoten, politično pa razcepljen, ni naravno in zato ne more biti trajno. Danes mnogi izigravajo strokovno enotnost s tem, da javno frazarijo za zedinjenje, tajno pa organizirajo celice za rušenje enotnosti. Politično zedinjenje bo pa napravilo konec vsemu ri-barjenju in kalnem, ker bo vse po-

4. »Internacionalne orientacije in pripadnosti ni mogoče v naprej določiti. To vprašanje naj rešijo na kongresu zedinjenja sami predstavniki strokovnih organizacij in grupacij.«

Gotova ultralevičarska klika je napadla to izjavo kot »izdajalsko« in »kapitulaško«. To svojo gonjo so zanesli tudi v Slovenijo in začeli napadati predstavnike neodvisnih strokovnih organizacij v skupnem akcijskem odboru kot »izdajalce«, »reformiste« itd.! Tako so tedaj današnji uredniki »Enotnosti« hoteli spodkopati strok. zedinjenje. V olajšavo jim priznavamo, da so v tej gonji sodelovali kot slepo orodje v rokah klike Sime Markovića, ki je tedaj v Ljubljani dejal: »Zedinjenje je treba odložiti.«

Danes po enem letu isti ljudje okrog »Enotnosti« in CRSOJ priznavajo (vsaj v besedah) platformo naših sodrugov. **Na tej platformi se je tudi faktično izvršilo zedinjenje.** Toda manjšina CRSOJ ni hotela priti na kongres zedinjenja in njena krivda je, da v Srbiji in Hrvaški ni izvršeno strokovno zedinjenje na celi črti.

Danes, pravi »Enotnost«, se hoče ta manjšina CRSOJ zediniti. Na to izjavljamo odkrito in močasto:

Skupina »Zedinjenje« je prenesla vse, da se je strokovna enotnost v večji meri izvršila. Po svojem iskrenem združevalnem delu se tudi imenujemo: skupina »Zedinjenje«. In ako hoče danes še neujedinjeni del CRSOJ **iskreno zedinjenje, smo pripravljeni, pozabiti na vse klevete, s katerimi so nas ti ljudje obsipali in storiti vse, da pridejo v krog združenega delavskega strokovnega gibanja**, ki je ravno te dni proslavljal obletnico svojega zedinjenja in 25-letnico strokovne internacionale v želji za popolnim zedinjenjem vsega delavstva.

stavilo pred jasno alternativo: ali ste za enotno politiko in organizacijo, ali pa ostanete izven delavskih vrst.

Za politično enotno stranko mora biti vsakdo, ki so mu res pri srcu proletarski interesi. Lepo je svoj čas Lenin utemeljil to potrebo. Zato priobčujemo izvleček iz njegovega tozadevnega članka l. 1900. Tedaj ruski proletariatski še ni poznal toliko frakcij in Lenin imenuje v tem članku delavsko stranko — socialno demokracijo. On pravi:

. . . »Socialna demokracija je združitev delavskega razreda s socializmom. Njena naloga ni, da slepo služi delavskemu gibanju na vsaki stopnji, temveč da **zastopa interese celotnega gibanja**, da kaže končni cilj temu gibanju in njegove politične naloge ter da varuje njegovo politično in ideološko samostojnost. Delavsko gibanje, ločeno od socialne demokracije mora zažiti v malenkosti in se pomeščaniti; če delavski razred bojuje samo gospodarski boj, izgubi politično samostojnost, postane privesek drugih strank in izgubi veliko geslo: **Osvobojenje delavcev je delo delavcev samih.**«

Za naše razmere pomenijo te Leninove besede sledeče: Delavstvo, razcepljeno na polno frakcij, je postalo privesek Sloven. ljudske stranke ali je padlo v apatijo in je radi tega izgubilo vse politične svoščine v državi. Sam strokovni boj

ne zadostuje delavskemu razredu. Delavski razred mora imeti svojo delavsko razredno stranko. Njo moramo sedaj ustvariti.

Dalje pravi Lenin:

»Naša glavna in osnovna naloga je v pospeševanju političnega razvoja in politične organizacije delavskega razreda. Vsakdo, ki stavlja to nalogo v ozadje, stopa na napačno pot in gibanju škoduje. To pa delajo prvič oni, ki pozivajo revolucionarje, naj se boré proti vladi s silami poedinih, delavskemu gibanju

tujih zarotniških krožkov, drugič oni, ki omejujejo vsebino in razmah politične propagande, agitacije in organizacije, s tem da delavce posveté v »politiko« le v slovesnih slučajih . . .

. . . Pred seboj imamo v vsej njeni moči sovražno trdnjavo, iz katere dežujejo na nas krogle in granate. To trdnjavo moramo naskočiti in jo bomo naskočili, če združimo vse sile prebujajočega se proletariata v eno edino stranko, kateri se bo priključilo vse, kar je živih in poštenih ljudi.«

Proč s frazerstvom!

Karl Marx, prvi učitelj modernega bojevnega proletariata pravi nekje:

»Manjšina postavlja mesto kritičnega dogmatično, mesto materialističnega idealistično naziranje. Mesto resničnih razmer ji je sama gola volja gonilno kolo revolucije. Dočim pravimo mi delavcem: Vi imate predelati 15, 20, 50 let državljskih in ljudskih bojev, ne samo zato, da izpremenite razmere, temveč da izpremenite sami sebe in da postanete sposobni za politično gospodarstvo, pravi manjšina nasprotno: »Mi moramo takoj priti na oblast ali pa pojdemo spat!« Dočim mi kažemo delavcem nerazvitost proletariata, se jim vi prilizujete.

Ne morete se znajti v zgodovini, nočete spoznati, da se je izpremenila oblika gibanja. Zato se igrate s konspiracijo (tajnimi celicami) in revolucijo, kar kompromitira (osramoti) vas same in stvar, kateri pravite da služite . . . V trenutkih krize postaja brezglavost zločin nad stranko.

Kakor v poeziji, tako je v politiki. Revolucije se ne delajo na povleje.«

Marx je govoril te resne besede onim sodrugom, ki so hoteli in so pozneje tudi razbili po njem ustanovljeno »Zvezo komunistov«. Razbili so jo Bakunin in njegovi anarhisti.

In te Marxove besede veljajo tudi za skupino »Enotnosti«. Kaj delajo voditelji »Enotnosti«? Prav isto, kar očita Marx anarhistom: mesto da bi videli resnične razmere, da

vlada v Jugoslaviji močan militarizem in meščanska reakcija in da je napram njej proletariata še popolnoma razorožen in da je treba predvsem ta proletariata prebuditi, vzgojiti in združiti v eno politično, strokovno in kulturno organizacijo, mesto tega zmerjajo oni na levo in desno, izključujejo lastne člane, vsevpred proglašajo za oportuniste in izdajalce, istočasno pa vsak teden izdajajo vedno nove oklice na nove revolucije. Ker pa teh revolucij ni, delavci razočarani padajo v indiferentnost, v mrtvilo. Mesto da bi videli, da je predpogoj uspešnemu delavskemu boju za zboljšanje gospodarskega položaja močna strokovna organizacija in da bi temu primerno pozitivno gradili strokovno gibanje, pa mečejo na strokovno gibanje le blato neosnovane kritike, nezadovoljnosti in razdiranja. Revolucionarne fraze na eni in razdiralno delo na drugi strani, to je bistvo te skupine, ki bi jo Marx, če bi danes živel, krstil — anarhistično.

Zadnja številka »Enotnosti« piše: »Delo« si upa zapisati, da je skupina »Zedinjenje« prevzela komunistično gibanje!?

Na to začudeno, presenečeno vprašanje odgovarjamo odločno in samozavestno:

Da, mi smo prevzeli komunistično gibanje v Sloveniji in ga vodimo v pravilno smer — v združitev s proletariatom. Vi ste pa s svojo neznanatno skupino zašli na anarhistična pota. Spoznajte svojo zablodo in delajte skupno z nami za združitev delavstva v enem političnem taboru!

Kaj je komunizem?

Marsikdo, ki bi si hotel jemati pravico, da je komunist, ne zna pravilno odgovoriti na to vprašanje. Saj ni čudno. »Enotnost«, ki bi hotela veljati za komunistično skupino v Sloveniji, propagira komunizem, ki ni komunizem, temveč pravi, pravcati anarhizem in konfuzionizem (zmedenost). Zato hočemo pojasniti delavcem komunizem z besedami tistega moža, ki je komunizem prvi izrazil — to je bil Karl Marx. Ta pravi v »komunističnem manifestu«:

»Komunisti niso nobena posebna stranka napram ostalim delavskim strankam. Komunisti ne postavljajo nobenih posebnih načel, po katerih bi hoteli oblikovati proletarsko gibanje. Komunisti povdarjajo in uveljavljajo od narodnosti neodvisne interese celokupnega proletariata. V različnih razvojnih stopnjah, skozi katere gre boj med proletariatom in buržuazijo, zastopajo vedno interese celotnega gibanja. Najbližji cilj komunistov je isti kakor od vseh proletarskih organizacij: strnjenje proletariata v razred, odprava meščanskega gospodarstva, osvojitve politične oblasti po proletariatu . . .«

Ti kratki stavki našega vodnika Marxa povedo vse. Marx je smatral vedno socializem in komunizem za isto. To sta le dve različni besedi za en pojem. Obe besedi imata isti izvor in isti pomen: skupnost. Socializem ali komunizem pomeni to-

rej: združitev delavstva v eni skupnosti za boj proti buržuaziji in za ustanovitev socialistične delovne družbe.

Ali more potem »Enotnost« še reči, da je komunistična ali socialistična? Ne. Kajti socialisti ni tisti, ki hoče vedno nekaj drugega kakor delavstvo, ni tisti, ki vedno hoče neka posebna načela, posebne organizacije, temveč komunist ali socialist je tisti zavedni proletarec, ki buči še nezavedne in jih vzgaja za skupno organizacijo in skupno delo.

Iz raznih vzrokov je bilo po vojni razbito delavstvo na več frakcij, ki se imenujejo: boljševiska, oportunistična, reformistična in bog ve kako še. Vse te frakcije so se v medsebojnem bratomornem boju oddaljile od skupnega proletarskega cilja in proletariatu ne koristijo, temveč le škodujejo, ker zanašajo v njegove vrste le razdor.

Zato pa pravi skupina »Zedinjenje«: Vse te zablode morajo prenehati! — Pustimo fraze o raznih -izmih. Delavec spada k delavcu. Delavec mora držati z delavcem. Zato se naj združi delavstvo v eno delavsko stranko, eno delavsko strokovno zvezo, v eno kulturno in gospodarsko matico. Pot tega enotnega gibanja je jasna: boriti se za popolno uveljavljenje delavskih zahtev. To je socializem ali če hočete komunizem. Vse drugo je pa zabloda.

Gerenti so šli — gerent je prišel.

Ljubljana je bila vedno center poželenja meščanskih strank. Za časa Avstrije so se topli za Ljubljano klerikalci in liberalci. Občina je bila vedno v rokah liberalcev, med tem ko je deželo obvladal klerikalizem.

Razumljivo je, da kar je klerikalni občinski svet sklenil je klerikalni deželni zbor odklonil, pa naj je bilo to dobro ali slabo. Klerikalizem, ki je bil vedno in povsod na uslugo vladajočemu režimu, se je tudi na Kranj-

skem grel na solncu avstrijske kato-liške monarhije in je pač kot tak bil ponižen sluga napram Dunaju toda krut gospodar napram revni slovenski pari. Po vojni je bil zopet klerikalizem tisti, ki se je kosal z liberalci, danes demokrati, v zvestobi napram novemu sistemu. Klerikalizem je bil prvi, ki je zasadi svoje kremplje globoko v meso proletariata — prvi, ki je v Sloveniji prelil kri delavstva. Toda pravoslavni imperalizem katoliškemu klerikalizmu ne diši in vsled tega stopil na pot separatizma in avtonomizma v želji po samostojni, vendar čisto »katoliški Sloveniji.« Katoliški »Musterstaat z nešteti cerkvami, dnevnimi procesijami, jezuitskimi šolami, kratko talar in žandarm ter krdelo slepo udanih in predanih podložnikov.

Protij njim seveda drugi ekstrem: nacionalna, kapitalistična klika pod bandero narodnega edinstva in pod asistenco fašistovskih band za veliko Srbijo, ker drugače ne znajo in morejo zatreti klerikalizma. Nacionalni šovinizem kot ščit, fašizem kot orožje. In kot priveski, bingljajoči z leve na desno, enkrat črn — drugič bel, ostale stranke: radikalni, samostojneži, narodni in bogve kakšni socialisti. In vsem tem gre danes za Ljubljano, za center Slovenije. Klerikalci hočejo to zadnjo postojanko Slovenije zato, da pokažejo Beogradu in Pašiču: eto — vidite, vse je naše! Od Ljubljane pa do zadnje vasi! Odprite vrata k vladnim koritom, ker mi smo cela Slovenija! Demokrati pa drugače pojo: Mi moramo imeti Ljubljano, da pokažemo, da ni vse in povsod Korošec, da še živimo in brcamo. Oni priveski pa bingljajo za manjšimi lončki, češ tudi mi smo zmogni, da politično eksistiramo v srcu Slovenije — v Ljubljani. Pa vseeno kako. Ali kot gerenti, ali v gerentskem sosvetu ali pa v komisarenju, samo da je nekaj naše farbe zraven. In to satansko igranje z interesi delovnega ljudstva v svoje partizanske, ozko strankarske namene traja že celo povojno dobo.

Po dveletnem »plodonosnem gerentovanju so sedaj odšli z magistrata demokrati gerenti, ki so zapustili globoko sled v občinskem gospodarstvu. Mi marksisti znamo pravilno ceniti njihovo delo in dovolj je, ako rečemo: skrajni čas je, da so odšli. Kaj pa je sledilo? Nov gerent — vladni komisar, novo teptanje pravic ljubljanskega delovnega ljudstva. In ako prelistamo danes meščansko časopisje — tedaj se nam mora zgabiti počenjanje meščanskih političnih strank. »Slovenec« glasilo najhujše reakcije, skače od veselja, ker so demokrati gerenti šli. Hinavsko zavija oči in poje slavo svojemu bivšemu klubu v občinskem svetu, češ,

Borba železničarjev.

Jugoslovanska buržuazija se loteva sistematično in dobro preračunjeno delavskega razreda. Delavski razred, razcepljen na različne politične stranke: delavske, na pol delavske (da se tako izrazimo) in meščanske, je nemočan in zato cvete kapitalizmu pšenica. Izvleči iz delavskih žuljev, krvi in mozga kolikor največ in kakor najhitreje, to je sedaj parola v Jugoslaviji, ker niti strokovne organizacije, ki so se ujediniile, a niso popolnoma ujedinjene, ne morejo navala zlomiti v takšni meri in s takšnim uspehom, kakor bi se to zgodilo, če bi bilo izvršeno popolno zedinjenje strokovnega pokreta in če bi neorganizirane mase bile organizirane in bi imeli eno samo delavsko politično stranko. O, ako bi bila ena sama delavska politična stranka, bi se buržuazija pač premislila izvajati svoje težnje in načrte.

Tako pa je udarila po rudarjih. Dosegla je, kar je hotela. In sedaj se je lotila železničarjev. V juliju mesecu je bil že tak poskus v Sloveniji, a s 30 shodi, intervencijami, z odločnim nastopom, se ji ni posrečilo. Ali sedaj je udarila na Hrvaškem, tam, kjer je manj organiziranih in reducira osobe in znižuje urnine vsem pomožnim delavcem v kurilnicah, sekcijah, postajah, skladiščih, tako da dobe prva tri leta po 26 Din, nato 27 in po 29. letih službe

poglejte koliko je ta storil ali vsaj nameraval storiti za vse sloje ljubljanske občine. Da pa skrije svoje čiste klerikalne namene, se skriva za osebo rajnega sodruga Periča, ki gotovo nam vsem ostane v trajnem in v najboljšem spominu kot proletarski voditelj. Jezuitsko izrablja pošteno delovanje prvega delavskega župana v svoje namene in hoče s tem zbuditi željo po obnovitvi Zveze delovnega ljudstva. SLS hoče ponovno s pomočjo delavskih glasov ojačiti svojo politično pozicijo v državi. Delovno ljudstvo naj bi bila ona lestva, po kateri bi Korošec splezal do svoje politične višine. Saj se ni zamen po-hvalil Korošec na enem shodu, ko je dejal, da sta dva poslanca SLS izvoljena samo z delavskimi glasovi. Ako bi pričeli šteti — bi jih bilo najbrže več!

Na drugi strani pa snubijo demokrati in dvigajo v nebo delovanje za časa njihovega gerentovanja.

Kakšno stališče mora zavzeti proletariata v Ljubljani v danem momentu? Razkrinkati do golega početje SLS, SDS in vseh ostalih, pokazati delovnemu ljudstvu njihovo politiko v pravi luči, obenem pa upostaviti enotno fronto razrednih organizacij proti gaženju samouprave in za osvojitve občine.

Ali je taka enotna fronta nemogoča? Mogoča je in nujno potrebna. Interes delovnega ljudstva Ljubljane zahteva združitev vseh sil v borbi proti meščanskim strankam. V interesu tega proletariata je, da osvoji občino in da vodimo v njej socialistično politiko. Ako je pa osvojitve nemogoča, tedaj dobimo v občino proletarsko kontrolo, ki bo bdela nad gospodarji občine v imenu vseh brezpravnih. In temu interesu bo potrebno podrediti vse ostale interese strank in skupin. Mi moramo biti vedno v službi proletariata in njegovih interesov.

Naša skupina opozarja že sedaj na to dejstvo in kliče v spomin občinske volitve v Beogradu!

Pozivljamo vse obstoječe proletarske stranke in skupine, da stvorijo enotno delavsko listo in da gredo združeni na podlagi skupnega komunalnega programa v borbo za ljubljansko občino. Velikanska večina proletariata to zahteva in kdor bo šel proti tej zahtevi, da gre proti interesom delovnega ljudstva!

Proletarci na plan! Na delo za enotno listo delavcev, uradnikov in stanovanjskih najemnikov, da ne bodo s pomočjo delavskih glasov uganjali svojo antiproletarsko politiko oni, ki tvorijo današnji režim v državi in ga podpirajo!

Živela enotna delavska lista!
Živela rdeča Ljubljana!

40 Din. Ako se to posreči v zagrebški direkciji, bo gotovo segla tudi v Slovenijo. Enako je postaja Zagreb, Brod, Vinkovci odpovedala nešteto zaviračem službo, češ da nima — kredita.

Izdeluje se nov proračun za leto 1927-28. Ta proračun predvideva nadaljno redukcijo železničarjev. 1300 jih hočejo reducirati sedaj na Hrvaškem. Po novem proračunu, ki predvideva prejeme le za 69 tisoč železničarjev, v službi pa jih je sedaj 75 tisoč, bo torej odpuščenih okrog 4000.

O novem delavskem pravilniku ni sedaj nobenega duha ne sluha. Samo redukcije in znižavanje plač, ukinjenje 20odstotne eksekutivne doklade, redukcijo voznih ugodnosti, poslabšanje starostnega zavarovanja tako da bi se dobila pravica do penzije šele po 25. letih in pri tem še govore o redukciji draginjskih doklad. Take strahote hoče uprava uesti med železničarje.

Ali »Ujedinjeni Savez Železničarjev«, edina organizacija železničarjev, ki nekaj velja in pomeni, se je postavila v bran. V nedeljo je imela 11 shodov, v soboto 3 in v Mariboru 7. oktobra je v Götzovi dvorani protestiralo 2000 železničarjev in žen.

Ali protestni shodi niso še dovoljno sredstvo. Treba pokazati jas-

no in odločno, da se z ljudmi delavskega razreda ne more delati tako. Reducirajo plače. Dobro. Vsak bo naredil toliko, kolikor lahko z izmognanim in lačnim telesom. Saj tudi stroj vozi tako in toliko, kolikor in kakšno ima paro. Reducirajo osobe. Tisto delo, ki ga je izvrševal reduciranec, se samo ne bo opravljal, drugi pa ima svojega dela dovolj.

Gotovo si misli uprava železnic, da se bo delo vseeno vršilo, ako reducira ljudi, kakor se je pred redukcijo in se morda že veselil velikega dobička. Ali tu se bo zmotila, ker matematika je še vedno stara in trdovratno pravilna. Ona govori, da je 10 manj 5 le samo pet in da ni več deset. Zato pa se tudi delo opravi le za pet sil, a ne za deset. In to železničarji dobro vedo in se bodo po tem tudi ravnali — če jim je mar zdravje in življenje seveda.

Tisto: »nema kredita«, se ne sme živeti in vrniti med železničarje, nego naj se sprehaja po palačah in igralnicah in bogatih plesih.

Ako pa bo tisto »nema kredita«, ki se sprehaja sedaj po železnici, vsepovsod obveljalo za zmeraj, potem bo bolje hoditi peš, kakor se voziti. Ali se pa morda niti ne bo moglo voziti, če bi se tudi hotelo, ker bo progla popolnoma propadla.

Železničarji iz Maribora so tej

Domači pregled.

Samoupravni akcijski odbor.

Sestanki SAO se redno vršijo vsak ponedeljek ob 8. uri zvečer »Pod lipo« na Rimski cesti. Izven tega se vrše ob petkih diskusije v delavskih rajonih. Prva diskusija se je vršila v Delavskem domu v Ljubljani, druga pa v Šiški. Obe diskusiji sta bili zelo slabo obiskani, kar pomeni, da SAO ni še prodrli s svojim programom v delavske mase. Dnevni red diskusij je bil: stanovanjsko vprašanje.

Zivahna debata se razvija okrog predloga JSDS glede predvolitev, ki naj bi se vršile na podlagi svobodnega proporcionalnega volilnega reda. Do končnoveljavnega tozadevnega sklepa, glede načina izvedbe teh predvolitev, še ni prišlo in dana je možnost, da nas bodo prave volitve prehiteli. V meritorno kritiko tega predloga se ne moremo spuščati vsled pomanjkanja prostora in vsled tega, ker je naša skupina v očigledni novi situaciji zavzela konkretnije stališče napram akciji SAO in izgotavlja tozadevne predloge za prihodnje sejo SAO. Naš cilj je jasen in neprikrit: *Ali hočemo združitev v enotnem delavskem bloku vseh razrednih strank in skupin brez govoričenja.* Na delo, v tovarne in obrate — in uspeh bo gotov. Ako pa bomo samo sejali, tedaj nas bodo dogodki prehiteli.

Poplave.

Vremenska katastrofa je občutno zadelo ljubljansko okolico in Notranjsko. Rdeči križ zbira prostovoljne prispevke za poplavlence. Darovali bodo oni, ki ničesar nimajo. — Poplavlence mora podpreti država. Kajti, zakaj plačujemo davke?

Gospodarska kriza, kapitalisti in delavci.

Nedavno je dejal tajnik čehoslovaških industrijcev dr. Hodač sledeče:

»Delavčev hrbet je zelena miza, na kateri igrajo podjetniki in špekulanti svojo hazardno igro. Delavec s svojo znižano plačo in brezposelnostjo plačuje one izgube v igri podjetnikov in špekulantov, katerih napačne špekulacije in račune ni on zakrivil, katerih pohlep ni on vzbudil in katerih uspehov ni on deležen.« Odkrite so te besede delodajalskega tajnika.

Naj bi tudi naše delavstvo pravilno razumelo te besede! Naši delodajalci vedno tožarijo o gospodarski krizi, da svojega blaga ne morejo prodajati in s tem izgovorom znižujejo plače, podaljšujejo delovni čas in odpustajo delavce. Reakcionarna vlada jih pa v vsem tem pridno podpira. Kapitalisti tožarijo, da nihče ne kupuje in baš oni z zniževanjem plač onemogočajo ljudstvu, da bi si nabavilo najpotrebnejše. Kapitalisti, zaslepljeni v svojem profitarstvu, mislijo, da lahko še bolj slečejo iz kože delovno ljudstvo. To svojo nado naslanjajo na reakcionarno politiko beograjske vlade in vseh meščanskih strank ter na — nezavednost delavstva.

Delavstvo si samo z vpitjem in parolami ne bo nič pomagalo. Preko vpitja je treba že enkrat preiti k delu, k ustanavljanju in utrjevanju organizacij. Pustiti je treba vse kritike in kričanje ob strani in zidati solidno kamen na kamnu, to se pravi: **organizirati in vzgajati člana za**

pošasti »nema kredita« spesnili himno, ki jo iz »Ujedinjenega Železničarja« tudi mi prinašamo. Ona je živa slika bede delavstva ne samo na železnici, nego povsod.

Po progii če gledaš — vse mrtvo leži, progovnih delavcev več videti ni, ob vsakem deževju je progla zalita, železničar strada, ker »nema kredita«.

V salonskih vozovih ministri putuju, v svinjskih brlogih delavci stanuju, korupcija vlada in krasno procvita, zato pa ni čuda, če »nema kredita«.

Na posteli smrtni »razlika« leži, boluje na jetiki, »novaca« ni, državna blagajna je vseprek zabita, iz znanega vzroka: ker »nema kredita«.

Uprava železnice osobju se ruga, želi mu od srca, da uniči ga kuga, njegova morala je itak že vbita, in vse to vsled tega — ker »nema kredita«.

In zato se železničarji ne bodo pustili kar tako pribiti v jarem suženjstva. Kolikor se bo plačalo, toliko se bo naredilo. Kolikor bo osobja, toliko bo opravljenega dela. Z reduciranimi se pa naj še reducira delo, ker ga ne bo imel nikdo opravljati. Pred vsem pa si železničarji ogledujejo sedaj predpise in pravilnike, da bodo delali po njih. Ker zakon — to je glava in po zakonu se bo moralo delati, da ne bo nesreč in nezgod; če so pa zamude, pa nič ne dé. Zdravje in pravilno vršena služba je predpogoj.

članom. Tako bo delavstvo izvojevalo svoje pravice. Če se bomo pa izgubljali v tožarjenju in jadikovanju, pa ostanemo

»zelena miza za hazardne igre kapitalistov«.

Internacionalni pregled.

Angleški rudarji odločno odklanjajo podjetniške zahteve.

Angleška zveza rudarjev je uvedla glasovanje, ali naj preneha stavka in sprejmejo rudarji podjetniške zahteve ali ne. **731.000 glasov** je bilo oddanih za nadaljevanje, samo 47.000 pa proti, 200.000 se je glasovanja vzdržalo. Sprejet je bil nadalje predlog, da stopijo v stavko tudi delavci pri varnostnih napravah rudnikov, s čimer bi bili rudniki preplavljeni. Rudarji so pozvali prometne in pristaniške delavce, naj preprečijo vsak dovoz tujega premoja v Anglijo. Sploh se je sklenila poostritev že šest meseč trajajoče stavke. Angleški rudarji torej z vso energijo vztrajajo v boju za svoje zahteve.

Naši delavci naj bi se iz te stavke naučili predvsem tole: Kapitalizem z svo silo brani svoj profit in svojo oblast. Še tako močna strokovna organizacija, kakor je angleška rudarska zveza, mora s silnimi napori zadrževati kapitalistično ofenzivo. Ako hoče delavstvo zmagati, se mora do zadnjega moža strokovno organizirati. Brez 100-odstotne organizacije in popolne enotnosti delavski boj ni mogoč. Zato je treba manj go-drnjanja, kritiziranja in debatiranja in več — **praktičnega, složnega dela.** Nekateri hočejo imeti boj in pravice brez organizacije. Toda brez organizacije, brez enotnosti ni moči in ni pravice!

Stalin ali Zinovjev?

Komunistična stranka Rusije preživlja danes eno najtežjih dob svoje zgodovine. Od oktobra 1917. leta naprej, ko je bila nad Rusijo proglašena proletarska diktatura, do smrti Lenina je bila Komunistična stranka Rusije enotna in disciplinirana armada najzavednejšega dela revolucionarnega proletariata. In ravno ta enotnost in železna discipliniranost si je znala pokoriti vse člane in jih voditi v oni določeni smeri k zmagi nad notranjimi in zunanji sovražniki.

Slavna doba zmagovitega pohoda Rdeče armade od Vladivostoka na eni in preko razbitih armad Denikina in Vrangolja do Črnega morja na drugi strani, je zahtevala absolutno diktaturo strankinega aparata nad vsemi panogami državnega aparata. Koncentracija vseh sil v centralnem vodstvu ruske revolucije — v izvrševalnem odboru Komstranke je bila najmočnejša gesta strankinega vodstva. Po končani državljanski vojni je strankin aparat mobiliziral vse

svoje pozitivne sile v svrhu konsolidacije notranjih in zunanjih gospodarsko političnih razmer. Pričela se je doba mirnega delovanja: zopetne u-postavitve lastne industrije, dviganja kmečkega gospodarstva in ureditve trgovine. Doba realizacije socialistične države in njenega gospodarstva. Revolucija je zmagala in utrdila svoje meje.

V tej dobi — v prehodu iz vojne-ga v mirno stanje so se pokazale prve razlike, kako izvesti praktično svoj program in s krvjo in velikimi žrtvami upostavljeno socialistično državo ohranovati pred nevarnostmi notranjega propada.

V začetku neopaženo in prikrito, polagoma pa vedno bolj jasno sta se porajali dve smeri, ki so vsaka po svoje hoteli izvesti konsolidacijo države. Akcija za ekonomizacijo gospodarstva je v Rusiji danes onaj globoki vzrok nevarnega nasprotja opozicije v stranki. Stalin, sedanji voditelj in absolutni diktator v ruski Komunistični stranki, hoče z energičnimi ukrepi zmanjšati produkcijske stroške sovjetske industrije in dvigniti produktivnost dela s tem, da se nad delavstvom v državnih in privatnih podjetjih uvede stroga kontrola: kdaj prihajajo na delo, koliko in kako delajo, točno držanje 8-urnega delovnika. Temeljito štedenje na račun delavcev in nameščencev. Porastu cen na živilih je nasledovala razumljiva zahteva po zvišanju plač — toda to povišanje se je dovolilo samo najslabše plačanemu delavstvu in še to povišanje se je izvršilo na račun štednje in novih redukcij v državnih industrijskih podjetjih.

Seveda je v prizadetih nastalo nezadovoljstvo in ni čuda, da se je to nezadovoljstvo preneslo v Komunistično stranko, ako upoštevamo, da tvorijo večino članstva stranke ravno zaposleni v industrijskih podjetjih države. Opozicija, ki ji načeljuje Zinovjev in kateri se je pridružil v zadnjem času celo Trocki, je to nezadovoljstvo izrabila v svoje svrhe. Zinovjev, Kamenjev, Trocki in drugi stoje namreč na stališču, da je potrebno izvesti ekonomizacijo gospodarstva na račun kmetov. Potem zvišanja cen industrijskih predmetov in upeljave visokih davkov posebno na večje — bogate kmetije, je potrebno najti sredstva za izvedbo konsolidacije socializirane industrije. To je kardinalna zahteva opozicije. Proti tej zahtevi ugovarja Stalin s trditvijo, da je to antileninistično, ker bi to zrahljalo zvezo delavcev in kmetov in bi stomilijonsko kmečko armado spravilo v sovražnost napram sovjetskemu režimu — kar bi pomenilo konec diktature proletariata.

Kratko rečeno: Opozicija je brez-dvomno izraz širokih slojev ruskega delavstva, ki je trenutno najbolj prizadeto pri ekonomizaciji gospodarstva. Na drugi strani pa povdarja Stalin realno potrebo sovjetske države in sicer da je njegovo postopanje predpogoj sanacije gospodarstva Rusije in da je nadaljni razvoj industrije nemogoč, ako bo ona dražja kot industrije drugih držav in ako se njene metode ne bodo racionalizirale. Borba teh dveh smeri se je v zadnjem času poostrišla in sedaj stopa v odločno fazo.

Vzrok temu je, da sta Zinovjev in Trocki šla preko vseh dosedanjih metod v stranki in se takorekoč postavila izven stranke in proti njej! Dosedaj so se vsi enaki spori vodili v mejah stranke in avtoriteta vodstva je bila vedno obvarovana z železno disciplino: opozicija se je vedno pokorila sklepu centralnega vodstva ali se je pa morala umakniti. Sedaj je pa drug položaj. Zinovjev in njegovji so šli v tovarne ter legalnim in ilegalnim potom organizirali pravcato opozicijo proti sedanjemu vodstvu in njegovim sklepom. Oni so na članskih sestankih organizirano nastopili proti sedanji liniji stranke in s tem seveda ustvarili vse predpogoje za ustanovitev posebne frakcije v stranki sami. Da je to pričetek razkola v Komunistični stranki Rusije, je povsem jasno. Nastane vprašanje, ali bo zmagala disciplina in enotnost Komunistične stranke, v drugem slučaju se bo razkol poglobil in žnjim se seveda oslabi stranka. Nevarnosti, ki slede iz tega, so velikanske in ne-

dogledne — posebno če se ta spor prenese v rdečo armado. Za enkrat je moskovski odbor Kompartije izdal resolucijo, ki v strogem in ostrem tonu obsoja početje opozicije in grozi, da bo posegel po vseh sredstvih, neglede na ugled oseb, ki vodijo to opozicijo.

Ton te resolucije kaže odločnost Stalina, zatrti v kali dosedanje delovanje opozicije. Ako se mu to posreči — tedaj je enotnost stranke obvarovana. Ako se pa opozicija čuti dovolj jaka, da se upre, tedaj stopimo najbrže v novo fazo razvoja Ruske Revolucije in nevarnost novih težkih notranjih in zunanjih zapletljajev je skoraj neizogibna. (Has.)

Klerikalizem in fašizem.

V tesnem objemu so se znašli skrajni reakcionarni in teroristi. Mussolini, ki je z ognjem in mečem utrdil svoj režim v Italiji, oni Mussolini, ki je ubijal in moril delavce in kmete Italije, ki je požigal delavske domove, zatrl začasno vsako svobodno gibanje delovnega ljudstva, oni ki uničuje nacionalne manjšine, je ponudil roko Vatikanu v spravo. In Vatikan je to roko sprejel. Najmočnejši faktor v Italiji — cerkev, je blagoslovila krvavo roko Mussolinija in se postavila na stran tlačitelja — revnih in izkoriščanih.

Ob priliki slavnosti v Assisih na čast sv. Frančišku, je papež poslal kardinala Nery de Val kot svojega predstavnika k tem svečanostim. Kardinala so sprejeli z naravnost kraljevskimi častmi. Vozil se je v kraljevem vozu, spremljala ga je fašistovska garda in poveljalo so mu oblasti izkazovale kraljevski časti. Najpomembnejši pa je bil njegov govor, ko je podelil ljudstvu papežev blagoslov. Govoril je tako: »Moram se zahvaliti tudi vojaškemu oblastvom, častnikom in hrabrim vojakom italijanske armade. Zahvaljujem pa se predvsem tistemu možu, ki ima va-jeti vlade v svojih rokah ter ravna v pravem spoznanju in želi ohraniti veri ugled na mesto, ki ji gre. Očividno od Boga zaščiten, je pripomogel svojemu narodu na višino in mu zagotovil tisti visoki prestiž, ki ga danes uživa v vsem svetu.«

Tako je govoril kardinal de Val o Mussoliniju. Torej od Boga zaščiten je vršil zlodejstva nad delovnim ljudstvom Italije, od vere vsposodbujen je zažigal domove in najbrže od svete-ga duha razsvetljen je upeljal smrtno kazen za italijanske proletarce. In ker želi Mussolini ohraniti veri ugled, blagoslavljaja papežki odposlanec vsa njegova grozodejstva, ki jih je vršil in jih še vrši. In to vse ob priliki 700-letnice sv. Frančiška d'Assisi, o kateri je »Pravica«, glasilo krščanskih socialcev prinesla cele strani. Zakaj pa niste prinesli govor kardinala Nery de Val, ki je blagoslavljajal fašizem? Skrivajte se — toda spoznali vas bodo tudi oni, ki vam danes slepo verujejo. Rudar iz Idrije.

Novi val terorja v Bulgariji.

Po najnovejših poročilih iz Sofije se se pričele številne aretacije v okrajih Russe, Pleven in Šumen. Policijske oblasti same priznavajo, da je med aretiranci mnogo nedolžnih, katere pa bodo po končani preiskavi izpustili. Poslednja trditve je malo-verjetna, ker smo navajeni na grozovitosti fašistovskih band v Bulgariji iz nedavne dobe, ko so pomorili na tisoče in tisoče borcev za svobodo.

V policijskih zaporih pa nadaljujejo z grozovitim mučenjem jetnikov. V Novi-Zagori so v zaporih izmučili na zverinski način aretiranega Jorgo Jekova iz vasi Pet-Megili, ki se sedaj bori s smrtjo v neki bolnici. Kljub raznim zahtevam in interpelacijam ni državni pravdnik podvzel nobenih korakov proti policijskim zločincem, ki morijo ujete žrtve v zaporih. Vrana vrani ne izkljuje oči. In to je tretji slučaj tekem enega dneva v eni ječi. Mladinec Parven Kosov je bil v policijskih zaporih v Knešah tako strahovito pretepen, da sedaj umira na posledicah. Pijane, pobesnele policijske zveri so ga celo noč pretepale z bičem iz volovske kože. Če-ravno je njegov oče, ki je pristaš sedanjega režima, protestiral pri oblastih, ni nič zaleglo. Ravno tako je protestirala neka vdova proti areta-

ciji njenega mladoletnega sina Stojanova iz Dupnice. Boji se, da ne bi ga umorili, kot so pred enim letom tudi umorili njenega moža.

Celo režimski listi poročajo o samomori mladoletnih, ki trpe strahovite muke v zaporih policije. Aretirani Krum Davidov iz Sofije se je vrgel iz tretjega nadstropja glasovite policijske direkcije v Sofiji na tlak in obležal mrtev. Mladinec Konstantin Jurdanov iz Louva se je v svoji celiici zastupil.

Ta dejstva jasno govore o grozotah, ki vladajo v sofijskih policijskih zaporih. Znano je, da so bili v istih zaporih pred kratkim živi zažgani mnogi politični jetniki, med njimi tudi urednik Josip Herbst. Strašne muke in trpljenje od strani zverinskih policistov gonijo ljudi prosto v smrt. Jasno je, kakšna mora biti vrednost obtožilnega materiala, ako ga zbirajo na ta način.

Nadalje javljajo, da je bil v preiskovalnem zaporu v Vraci umorjen delavec Boris Pirdopski. Pretepli so ga do smrti in nato pa še obesili. Režimski časopisi javljajo ta slučaj kot samomor. Nove številne aretacije so se vršile v Loncu, Gabrovem, Kisten-dil, Sumen, Jenubol, Plovdív, Burgar in Stara Zagora. Vsi aretiranci so izročeni na milost in nemilost pijanih in pobesnelih policajev in žandar-mov. Mnogo kmetov je skušalo pri-bežati čez mejo v Jugoslavijo. Le sedmim se je posrečilo, druge so po-morili.

Grozovitosti bulgarskega fašizma presegajo vse meje. Trpljenje delovnega ljudstva prihaja do vrhunca. Reakcija banditskih oblastnikov se naravnost koplje v krvi delavcev in kmetov.

Slovenski delavci in kmetje se pridružujemo glasnemu protestu vsega internacionalnega proletariata proti tem strahovitim zločinom črne reakcije. Toda obračun bo prišel in ta obračun bo težak.

Kriza v Komunistični stranki Čehoslovaške.

Težka kriza, ki vlada v komunističnih pokretih Evrope, je našla odmev tudi v Čehoslovaški. Komunistični poslanec Neirat je postavljen pred strankino sodišče vsled njegovih ozkih zvez z grupo Ruth Fischer v Nemčiji, ker je baje delal v svojem okraju frakcionaško politiko po znamenem vzorcu Zinovjeva. Značilno je to, da se skrajna levica povsod že pojavlja z vso agilnostjo in vse kaže na bližnji razkol med desnico in levico, ki bo najbrže usmerila delovne evropskih strank v drugem pravcu.

Monarhisti v Nemčiji.

Odkar v Nemčiji vlada general Hindenburg, se monarhisti zopet skušajo uveljaviti. Pred kratkim je razburila nemško javnost vest, da je sprejet v armado vnuk bivšega kaiserja Viljema, najstarejši sin bivšega prestolnaslednika Viljem Hohenzollerski. Izkazalo pa se je, da je ta »visoka oseba« samo prisostvovala vjam nemške armade in sicer z dovoljenjem poveljnika nemških vojsk generala von Seecke. General Seeck je moral na poziv vojnega ministra vsled tega podati odstavko in sedaj čakajo, ali bo »gospod predsednik« Hindenburg to ostavko sprejel ali ne.

Naj bo kakor hoče, jasno je, da skušajo generali zopet popularizirati kaiserja in njegove sinove in vnuke v armadi za slučaj, ako bo mogoče zopet obrniti cesarstvo.

Nemški socialni demokrati zahtevajo v zvezi s temi dogodki, da vojni minister odstrani vse monarhistične častnike iz armade in da ostro nastopi proti članom bivših vladajočih rodbin. Nemški komunisti so sestavili za parlament predlog, v katerem zahtevajo, da državni zbor sklene izgnati vse člane rodbine Hohenzollercv iz Nemčije, njihovo imetje pa naj se zapleni ter razdeli med brezposelne in vojne invalide.

Ta korak bi bil edino pravilen. Pognati bi bilo treba celo tisto famulijo ven iz države in njihovo imetje razdeliti med revne sloje. Ž njimi vred pa tudi razne Hindenburg, Gesslerje, Seecke in vse one, ki se jim še danes cedijo sline po časih, ko

je vladal še: »Halt's Maul und weiter dienen!«

Potem šele bo mir pred tisto za-lego parazitov, ki so zakrivali svetovno klanje.

Avstrijski uradniki za stavko.

Avstrijsko uradništvo je stavilo več zahtev na vlado, ki je v rokah krščanskih socialistov. Če vlada ne ugodí njihovim zahtevam, stopijo vsi kompaktno ob eni in isti uri v stavko. Taka je moč avstrijskih uradnikov pod vodstvom enotne strokovne zveze in politične stranke! Naše uradništvo pa se potika kot privesek demokratov in drugih meščanskih strank, z vsakega zborovanja pošilja vladi in kralju brzobjavke vdanega patriotizma — in za ta patriotizem jim reducirajo doklade in jih bo vlada še reducirala, dokler ne bodo sledili vzgledu avstrijskega uradništva.

Žena in socializem.

Silno absurden je princip neločljivosti zakona, ki bije v obraz vsem biološkim in psihološkim zakonom narave. Ali je psiha človeka stalna? Ali se v teku časa nič ne spremeni? Ali pri sklepanju zakona ni možna pomota? Mesto, da bi se eventualnim pogreškom pri sklepanju zakonov ali medsebojni antipatiji odpomoglo z ločitvijo, se družba ločivno odločno upira, ker ji ni mar za srečo posameznika in za zdrav narod.

Zato vidimo zakone sedanjih dni, ki niso nič drugega nego forma, zunanjost, videz, brez vsake notranje vsebine in vrednosti; za kulisami, v domači intimnosti lahko opazimo največkrat medsebojno sovražstvo, prezir, zaničevanje — ali kar je najmanj — medsebojno hladno brezbriznost zakoncev. O lepi duševni in telesni harmoniji nikjer sledu.

To dejstvo je jasna priča o bankerotu naše sedanje družabne morale in kulture.

Pravo nasprotje tej prisiljeni zakonski monogamiji je prostitucija — t. j. žena postane last vsakega moža brez razlike — proti plačilu. Prostitucija ima svoje korenine mnogo globlje, kot se nam vidi pri površnem opazovanju; ni samo to podlaga prostituciji, da se radi ekonomskih ozirov spolno zrel mož ne more poročiti — najgloblji vzrok je pač ta, da je v možu poligamni nagon močno razvit, nagon, ki stremi po spremembi pri spolnem občevanju. Zdravniki in seksualni etiki povdarjajo, da je prostitucija neobhodno potrebna prav v varstvo zakona in ravno to vam kaže, kako na slabih nogah stoji dandanašnja moralna. — Prostitucija naj štiti zakon — t. j. vsak moč varuje svojo lastno ženo in zlorablja druge — t. j. prostitutke — to menim je največja karikaturna sedanjih razmer — največja ironija sedanje dobe. Treba je prostiutk, da ostanejo čednostne žene in dekleta nedotaknjena — polovica žen se zlorablja, da ostane čednostna druga polovica.

Namen zakona je gospodarsko in socialno zasužnjenje žene in matere, zato zahteva družba, da mož ženi in potomstvu zagotovi gospodarsko in socialno oskrbo nepreklicno do konca življenja — potem šele postane njegova. Spolno občevanje izven zakona mu je zabranjeno; vsa vzgoja, pouk, čtivo itd. stremi za tem ciljem. Če torej mož neče podpisati zakonske pogodbe, se mu spolni užitek zabrani — ker noče plačati — t. j. prevzeti odgovornosti za eventuelne posledice.

In tedaj stoji mož na razpotju; ali se poroči, ali gre k prostiutki, ki mu tudi nudi ljubezen proti plačilu. Zakon je prodaja žene za vse življenje proti enkratni obvezi — prostiutko pa se plačuje sproti. In vendar kakšna razlika med obema po mnenju sedanje družbe! Zakon je namreč sedanjemu družbenemu obstoju neobhodno potreben, ker zasigura mater in otroka. Zato mu družba — t. j. cerkev in država priznava vse privilegije in pravice; pri prostiutki pa mož ne prevzema nikake odgovornosti za eventuelne posledice — zato jo je družba zavrgla.

Pri prostiutki mož ne išče pravega, finega in čistega ljubavnega užitka, temveč hoče zadostiti samo svojim najprimitivnejšim naravnim nagonom. Skoro isto je tudi v sedanjih zakonih, ki se ne sklene biološkim potom — t. j. iz ljubezni. Mož s spolnim občevanjem izvrši samo svojo dolžnost in zadosti obenem same-mu sebi, neglede na to, ali žena uživa ali ne. Na ta način pa sposobnost erotičnega občutja pri spolnem občevanju se pri ženi bolj in bolj stopi in v obeh slučajih to neobčutje s strani žene neugodno vpliva na moža in povzroča redukcijo spolnega (življenja) občevanja, oziroma ljubavnega življenja na najprimitivnejšo zadostitev nagonov brez vsake ekstaze in fineze — povzroča posurovelost v spolnem življenju.

Med legalni zakon in prostitucijo se je zato vrinila neka tretja vrsta sožitja, takomenovano razmerje. Je to nekako nadomestilo za zakon, ki nastane, ako mož in žena hočeta sicer skupno živeti, a jima manjka ali volja ali kak drug pogoj za sklenitev legalnega zakona. Družba te vrste sožitja ne prizna, ga sicer trpi, dokler ostane brez posledic in ga koj prizna, če se spremeni v legalni zakon. Toda tudi v razmerju se mož in žena redkokdaj povzpeta do resničnega, plemenitega in popolnega erotičnega užitka; mnenje in zbadanje družbe, bojazen medsebojne zgube, boj za obstanek itd. so faktorji, ki motijo mirno in sigurno erotično življenje v razmerju.

Današnja seksualna moralna stremi za enim samim ciljem — da preskrbi mater in otroke. To je namreč za obstoj sedanjega družabnega reda neobhodno potrebno in zato je družba ravno na tem polju neizprosno stroga. Toda ravno radi te svoje strogosti onemogoči pretežni večini svojih članov spolno življenje. Nastanejo kaosi, nasprotja, ki se razvijajo približno takole:

Meščanska družba sloni gospodarsko na kapitalistični produkciji blaga. Cimbolj se ta kapitalistična produkcija razvija, tem večja je armada delavcev — proletarcev, ki pa največkrat niso v stanu prevzeti odgovornosti za oskrbo matere in otroka — in to tembolj, čimbolj raste pri njih omika, ker v istem razmerju rastejo človekove zahteve do življenja in tembolj čuti odgovornost očetovstva, vzgoje in oskrbe otrok. Zato je umljivo, da raste procent neporočencev, zato se sklepajo razmerja, ki možu ne nalagajo nikakih obveznosti, zato raste število nezakonskih otrok, medtem ko pada število rojstev v legalnih zakonih. Seksualna moralna bije tu obstoječemu družabnemu redu v obraz, ker onemogoča rojstva ali pa oskrbo zaroda.

Pa še v drugem oziru pride zakon v protislovje z interesi družbe in sicer glede ohranitve plemena. Za ohranitev plemena — t. j. za potomstvo — je treba biološki združitvi. Samo krepki, telesno in duševno harmonično razviti individui bi smeli ali moralno skrbeti za potomstvo, medtem ko bi se duševno in telesno šibkim, nerazvitim ljudem moralo zabraniti potomstvo. Samo biološko spolna združitve rodi krepke, zdrave potomce. Narava je modro uredila tako, da se duševno in telesno najbolj privlačujejo oni, ki se v zunanosti in notranosti svoji najbolj izpopolnjujejo in zlivajo v harmonično enoto. In to srečno občutje dveh bitij, ki sta se našli in se zlivata v eno samo harmonično bitje, imenujemo ljubezen. Ljubezen je torej najboljša svetovalka k srečnemu zakonu in tudi najzanesljivejši prorok za zdrav zarod.

Sedanji meščanski zakon pa je gospodarska in ne biološka uredba, tu ne odločuje ljubezen — t. j. biološki moment, temveč denar, t. j. ekonomični moment. Dva, ki se biološko privlačujeta in imata torej vse pogoje za srečno sožitje v zakonu in zdrav zarod, največkrat radi materialnih težkoč ne moreta skleniti zakona, medtem ko premožen mož vsake starosti, naj bo še tako izžit, še tak telesen ali duševno slabši, ali tudi obojen, lahko stopi v zakon z mladim, neizkušenim dekletom — in kakšno je življenje v teh zakonih, kljub izobilju — si lahko mislimo. Telesno in duševno harmonično se izpopolnjuje dvo-jič pa trpe, ker nimajo sredstev, da bi si ustanovile lastno ognjišče — nimajo pač denarja. Onemu, ki ga ima, pa je vse na uslugo, vse na razpolago. V zakon se vežejo ljudje, ki jih veže vse drugo kot ljubezen — in kakšni so potomci, če jih sploh imajo, nam kaže življenje.

Veda in vzgoja sta v tem oziru mnogo zakrivila — oni sta največ krivi temu socialnemu zlu. A dandanes že dviga ponosno svojo glavo iz sredine človeštva spoznanje, da nobeno izmed obstoječih sožitij: ne legalni zakon, ne razmerje, ne prostitucija ne ustreza ne svoji generativni ne svoji etični nalogi. Vse vodijo k degeneraciji, k fizični in psihični dekadenci človeštva in potomcev, k konfuzijam in katastrofom, ki ogrožajo obstoječi družabni red. Prepozno sklepanje zakonov, prisilna spolna zdržnost v času največje plodovitosti, poanjanje ljubezni v zakonu, kar je jako važen moment za zarod, zapostavljanje nezakonskih mater — vse to glasno priča o nevzdržnosti sedanje seksualne morale.

Ko je enkrat ta zavest prodrla, so se začeli tudi poskušati reformiranja, ki pa so seveda zaenkrat le na papirju. Ženska emancipacija je videla rešitev iz te zagate v popolni enakopravnosti obeh spolov. Nastala so društva v zaščito nezakonskih mater in varstvo dojenčkov, vstali so razni sociologi z različnimi bolj-šimi ali slabšimi predlogi, od kojih naj navedem samo onega od enega najtemeljitejših sociologov sedanjega časa — t. j. Mueller-Lyer, ki predlaga:

Vsako sožitje — legalno ali ilegalno — mora imeti za podlago, za predpogoj možno obveznost, da preskrbi mater in otroka v slučaju posledic spolnega občevanja. Če se mož odtegne tej dolžnosti, naj žena dobi alimentacije neposredno od države, ki naj se s svoje strani todejavno zopet obrne do moža. Toda s tem se je Mueller-Lyer zopet povrnil k viru vsega zla — k ekonomičnemu momentu, ki vedno zadržujeta moža in ženo pri sklepanju zakona — njegov predlog nikakor ne vodi izmed sedanjih dni, ker odpove tam, kjer je korenina vsega sedanjega socialnega zla — t. j. pri gospodarskem momentu. Treba bo torej iskati novih poti in sredstev.

Prisilna monogamija sedanje meščanske družbe in sedanja seksualna moralna se prevrže, se izpremeni le tedaj, če se socializira tudi žena. Socializacija žene pa ni nič drugega nego uporaba socialnega principa kot na produktivnem, tako na generativnem in seksualnem polju. (Po tržaškem »Delu«).

Delavska izobrazba.

Dramatična šola Delavske zbornice.

V ponedeljek, 11. t. m. se je otvorila v Mestnem domu v Ljubljani dramatična šola, ustanovljena po Delavski zbornici in pod vodstvom prof. Šesta, režiserja ljubljanskega dramskega gledališča. Za šolo se je prijavilo 140 udeležencev.

Kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice še vedno prejema pri-

jave za knjigovodski tečaj. Prijavitelj se je treba v Gradišču 2 pri s. Štuklju.

Za strokovno in politično šolo se prijavite na Strokovni komisiji, Šelenburgova ulica 6.

Kam pa zvečer?!

Zvečer človek čisto ne ve, kam bi se dal. Odkar je Delavska zbornica ustanovila delavsko knjižnico in čitalnico, je to vprašanje rešeno. Čitalnica je lepo urejena in so v njej vsi razni domači in svetovni časopisi na razpolago. V knjižnici je na razpolago čez 400 knjig. Čitalnica in knjižnica je odprta vsak delavnik od 10.—12 ure dopoldne in od pol 6. do 9. ure zvečer. Vsak delavec in delavka pojdi v čitalnico Delavske zbornice, Gradišče 2, Ljubljana.

Zborovanje »Svobode«.

V sredo, dne 20. oktobra ob pol 8. uri zvečer se vrši zborovanje ljubljanske »Svobode« v brezalkoholni restavraciji »Pod lipo« na Rimski cesti.

Delavski dopisi.

Trbovlje. Z zadnjo številko »Dela« smo bili prav zadovoljni. Ako bomo nadaljevali po tej poti — bomo kmalu prišli do svojega cilja: do enotne delavske stranke.

Med nami rudarji vlada žalibog še vedno precejšnja potrtost in pasivnost, to pa vsled velikih kriz in porazov, ki jih doživljamo dan za dnevom. Dobro bi bilo, ako bi naš list začel objavljati vzroke zadnjih porazov, da bi rudarji spregledali in uvideli, kakšna politika je dovela do sedanjega stanja v Trboveljskih revirjih. Skrajni čas je, da razkrinkamo one, ki še danes slepomišljivo med namí in hočejo igrati vlogo voditeljev.

Zadnje čase se opaža večja agilnost v naši Rudarski Zvezi, kakor tudi v kulturnem društvu »Svoboda«. Vas pa zanima tudi Ljubljana in bližajoče se občinske volitve. Razveselilo nas je dejstvo, da naša skupina pripravlja enoten blok. Upamo, da se bodo oni, ki so pri nas separatistično nastopali pri zadnjih volitvah, spametovali in ne bodo z »posebnimi listami« pomagali ljubljanskim klerikalcem.

Kličemo vam: Naprej po začrtani poti do popolnega zedinjenja!

Pl., rudar.

Opomba uredništva: Ako sodrug Pl. želi, da se vzroki zadnjih porazov odkrijejo, smo mu drage volje na razpolago. Posebno ako bodo članki absolutno objektivni! Širite naš list med rudarje! —

Hotedršica. Tudi v našo vas je prispelo »Delo«. Mi ga iskreno pozdravljamo, ker smo uvideli, da je enotna delavska stranka neobhodno potrebna. Smo mislili, da je reakcija že vsem vzela pogum in ubila voljo za oznanjevanje resnice. Potegujte se za nas obrtnike in kmete, kateri smo ravnatoko tlačeni, kakor delavci. Pritiskajo nas z vseh strani. Kar ne vzame davek, nam vzame pa povodenj in slaba letina. Mi naj živimo pa od zraka. Več prihodnjic.

Obmejničar.

Pozor! Vsi tisti sodrugí, ki želijo obiskovati jezikovni tečaj (nemščino), naj se pismeno ali ustmeno javijo v Kulturno-prosvetnem odseku Delavske zbornice v Gradišče št. 2 pri s. Štuklju. Ako bo dovolj priglasenih, se bo tečaj takoj otvoril. Sodrugi, učite se! Zanimajte se za vse, ker bodočnost je naša.

Rafael Leskovec.

TISKOVI SKLAD.

Blok št. 10 — 225 Din; blok št. 15 — 98 Din; blok št. 16 — 50 Din; blok št. 5 — 115 Din; blok št. 7 — 200 Din; blok št. 8 — 175 Din. (Prosimo, da se vrnejo do dne 25. oktobra t. l. tudi ostali bloki.) Varl Jože 6 Din, nabir. pola Erjavec 20 Din, Neimeno-vani 1 Din, Vrbovec 1 Din, Petek 1 Din, Podlesnik 1 Din, Piberšek 3 Din, Miklošič 20 Din. Skupaj 916 Din. Prej nabrano 903, vsega skupaj 1819 Din.

Opomba upravnštva. Sodrugi, nabirajte za tiskovni sklad »Dela«. Vsak dinar je dobrodošel. »Delo« živi samo od svojih naročnikov in požrtvovalnosti sodrugov. Ni-ma nastavljenih ljudi, nego vse delajo sodrugí brezplačno, v svojem službe prostem času. Zato pomagajte vsi po svojih močeh!

Listna uprave. Sodrugi, kdor še ni plačal naročnine, naj stori to čimprej. V prihodnji številki bomo priložili položnice. — Uprava.